

УДК 378.091:[373.3/5.091.12-051:796+793.3] (045)

БЕРМУДЕС Діана Валеріївна,
викладач кафедри теорії і методики фізичної
культури, Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка, Україна
e-mail: bermudes11051977@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І ХОРЕОГРАФІЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ

***Анотація.** Визначено, що формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде більш ефективним за таких педагогічних умов: мотивування майбутніх учителів фізичної культури щодо набуття хореографічних компетентностей у процесі навчальної діяльності; упровадження інноваційних методів і прийомів навчання, що безпосередньо впливають на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності; забезпечення майбутніх учителів фізичної культури і хореографії технологією планування безпечного фізичного навантаження за варіативними модулями з елементами хореографії.*

***Ключові слова:** професійна діяльність; педагогічні умови; майбутні вчителі; фізична культура; хореографія; варіативні модулі; готовність; інноваційні методи і форми.*

Постановка проблеми. З огляду на те, що основною метою вищої освіти є підготовка кваліфікованого педагога відповідного рівня і профілю, важливим є вдосконалення педагогічних умов, за яких процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде більш успішним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що проблема готовності до професійної діяльності актуалізує науковий пошук багатьох учених, а саме: видатних педагогів П. Блонського, І. Гербарта, А. Макаренка, К. Ушинського та інших. Надалі вдосконалення цих ідей і розроблення даної проблеми здійснюють Л. Виготський, О. Климова, Н. Кузьміна, С. Рубінштейн, В. Сластьонін та інші. У працях цих видатних науковців виявлені механізми становлення особистості вчителя, виділена структура педагогічної діяльності та шляхи її становлення. Крім того, вивченню ролі педагогічних умов у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури присвячено низку наукових досліджень Н. Вінник, М. Карченкової, А. Леоненка, І. Максимчук, Р. Маслюка, М. Пономаренка та інших учених.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одним із ключових етапів проведення реформи у галузі фізичного виховання школярів стає розроблення і впровадження концептуально нової навчальної програми з фізичної культури для учнів 1–4-х і 5–11-х класів, що містить інваріантну і варіативну частини. Упровадження варіативних модулів з елементами хореографії («Хореографія», «Аеробіка», «Степ аеробіка», «Аквааеробіка», «Черлідинг») у навчальні програми з фізичної культури у школи України не випадкове. Засоби варіативних модулів з елементами хореографії виховують відчуття ритму, музичності, навичку узгоджувати рух із музикою, сприяють не тільки фізичному, але і духовному й естетичному розвитку особистості школяра [3, с. 21]. Отже, процес фізичного виховання з застосуванням варіативних модулів з елементами хореографії вимагає від учителів фізичної культури значного обсягу спеціальних знань, умінь і навичок для здійснення організації учнів, добору навчального і музичного

матеріалу, правильного дозування фізичного навантаження відповідно до вікових особливостей учнів. Тому, вважаємо необхідним визначення та обґрунтування педагогічних умов у процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Метою статті є визначення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «умови» визначається як «необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які вможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь» [7, с. 1295]. Узагальнюючи різні підходи до визначення цього поняття Р. Маслюк, наголошує, що «умови» є сукупністю об'єктів, властивостей і відносин, які сприяють реалізації наявних можливостей [14, с. 68–76]. «Педагогічні умови» визначаються як «обставини, від яких залежить і відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей» [16, с. 243].

Важливою є думка Ю. Бабанського, який наголошує, що педагогічні умови – це: такі обставини, за яких компоненти цілісного педагогічного процесу професійної підготовки фахівців опосередковуються активністю особистості або групи людей; відображення відношень педагогічного процесу до тих чинників, завдяки яким він виникає та існує необхідність передавання молодому поколінню соціального досвіду; необхідність підготовки педагогічних кадрів для реалізації цієї мети; чинники, що зумовлюють зміст освіти; чинники, що впливають на добір технологій навчання й виховання, його організацію [1].

У контексті нашого дослідження специфіка педагогічних умов визначається спеціально створеними, цілеспрямованими педагогічними обставинами, що містять систему педагогічних засобів і вдосконалюють процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії, спрямовують усі його компоненти (мету, завдання, принципи, методи, форми, зміст) на формування в них готовності до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Ураховуючи результати аналізу наукових праць, можна висловити припущення, що формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде більш ефективним за таких педагогічних умов: мотивування майбутніх учителів фізичної культури щодо набуття хореографічних компетентностей у процесі навчальної діяльності; упровадження інноваційних методів і прийомів навчання, що безпосередньо впливають на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності; забезпечення майбутніх учителів фізичної культури і хореографії технологією планування безпечного фізичного навантаження за варіативними модулями з елементами хореографії у процесі професійної діяльності.

Перша педагогічна умова – *мотивування майбутніх учителів фізичної культури щодо набуття хореографічних компетентностей у процесі навчальної діяльності* – полягає в тому, що у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії вагомим місцем посідає формування мотивації до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. О. Дем'янчук зазначає, що мотив є усвідомленим спонуканням, яке зумовлює цілеспрямовану діяльність. Джерело діяльності людини, її мотив, формується у процесі вдосконалення студентами дій, усвідомлених суперечностей, що виникають між пізнавальною потребою та можливістю її задоволення власними силами. Структурою такого мотиву, на думку

вченого, є спрямованість (мета діяльності індивіда), емоції (престижу, співпереживання, досягнення успіху, допитливості, самостійності, незадоволеності), характер мотиву, характер діяльності. Сукупність і цілеспрямований розвиток цих складників визначає рівень інтересу і зацікавленість особистості обраною професією [9, с. 11]. Таким чином, існує твердження, що активним у професійному навчанні буде той студент, який усвідомлює потребу в знаннях, які необхідні в майбутній професійній діяльності, а свою професію усвідомлює, зокрема, як єдине або основне джерело задоволення власних матеріальних і духовних потреб [10, с. 415–423; 13].

Дослідженнями мотивації навчальної діяльності А. Бугрименко (2006), І. Іванія (2014), А. Маркової, О. Тимошенко (2008), Н. Яковець (2006) та інших, визначено, що поняття «мотив» тісно пов'язане з поняттями «мета» і «потреба». Стосовно мотивації майбутнього вчителя фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності доцільно говорити не тільки про навчальну, а й про навчально-професійну мотивацію, оскільки тут закладена професійна спрямованість і готовність студента до вирішення завдань у майбутній професійній діяльності. На підставі аналізу наукової літератури І. Галян і В. Дуб стверджують, що мотивація навчально-професійної діяльності – це співвідношення цілей, яких студент прагне досягти, і внутрішньої активності його особистості. У навчанні мотивація виражається у прийнятті студентом цілей і завдань навчання як особистісно значущих і необхідних [10, с. 415–423].

Перша педагогічна умова реалізується у два етапи: 1) створення умов для появи мотивації в майбутніх учителів фізичної культури і хореографії, що сприяють виникненню потреби в набутті хореографічної компетентності; 2) формування позитивного ставлення в майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів з елементами хореографії у процесі професійної діяльності.

Мотивування майбутніх учителів фізичної культури щодо набуття хореографічних компетентностей ефективно відбувається у процесі навчальної діяльності при здійсненні міжпредметних зв'язків циклу професійної підготовки (психологія, педагогіка, теорія і методика фізичного виховання, теорія і методика викладання гімнастики, музично-ритмічне виховання, теорія і методика викладання аеробіки, оздоровчий фітнес) і дисциплін вільного вибору студентів (нові технології у фізичному вихованні).

На нашу думку, мотивування студентів до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності та формування потреби в набутті хореографічної компетентності також можливе завдяки власній науково-пошуковій діяльності в ході педагогічної практики.

До змісту програм виробничих практик для студентів II–IV-х курсів Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка включений розділ «Навчально-дослідна робота». Одним із завдань цього розділу є визначення ставлення учнів закладів загальної середньої освіти до уроків фізичної культури за варіативними модулями з елементами хореографії у процесі власної науково-пошукової діяльності.

Для вирішення поставленого завдання на практичних заняттях із дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання», «Музично-ритмічне виховання», «Теорія і методика викладання аеробіки» студентами спеціально розроблені й уточнені у процесі проходження педагогічної практики анкети для кожної окремої вікової стратифікації учнів шкільного віку. Анкети містять запитання, за допомогою яких майбутні вчителі фізичної культури і хореографії мають змогу виявити ставлення учнів закладів загальної середньої освіти до уроків фізичної культури за варіативними модулями з елементами хореографії.

Проведені студентами в ході педагогічної практики дослідження щодо визначення ставлення учнів закладів загальної середньої освіти до уроків фізичної

культури за варіативними модулями з елементами хореографії показують, що більшість учнів початкових, основних і старших класів школи мають позитивне відношення до використання музичного супроводу на уроках фізичної культури і бажають оволодіти не тільки базовими руховими вміннями й навичками, але й сучасними видами рухової активності за варіативними модулями з елементами хореографії, чинної навчальної програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти [6, с. 44–47].

Зважаючи на результати власної науково-пошукової діяльності в ході педагогічної практики майбутніми вчителями фізичної культури і хореографії визначено необхідність готовності впроваджувати сучасні форми, методи і засоби, проводити цікаві, емоційні, ефективні уроки за варіативними модулями з елементами хореографії. Тож, мотивування майбутніх учителів фізичної культури забезпечує послідовне набуття хореографічних компетентностей у процесі навчальної діяльності.

Друга педагогічна умова – *упровадження інноваційних методів і прийомів навчання, які безпосередньо впливають на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності* – полягає в тому, що особливість запровадження інновацій – це здатність впливати на загальний рівень педагогічної діяльності, розширювати інноваційне поле освітнього середовища майбутніх учителів фізичної культури і хореографії у процесі професійної підготовки до реалізації варіативних модулів у закладах вищої освіти [17, с. 84].

З метою формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності, окрім традиційних, нами застосовано інноваційні методи: конструювання хореографічних комбінацій (метод «лінійної прогресії», метод від «голови» до «хвоста», метод «зиг заг», метод «поєднання елементів», «блок»-метод, метод модифікації «блоків»); музично-рухової інтерпретації, метод ускладнень хореографічних елементів, метод подібності основи рухової дії, метод «музичний квадрат», метод «Каліфорнійський стиль».

Уважаємо важливим, окрім зазначених вище інноваційних методів навчання під час підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності застосування методів, що характерні для підготовки майбутніх учителів хореографії. Адже К. Станіславський, визначаючи акторський талант, підкреслює, що особиста привабливість, пластичність, краса жести, дикція, виразні очі, міміка, лінії тіла допомагають донести свій досвід, свої бачення до глядача. Тому доцільним для майбутнього вчителя фізичної культури і хореографії є набуття зовнішньої виразності. Це зумовлює педагогічний вплив на учнів при взаєминах із ними. При цьому простежується найбільша схожість роботи вчителя з акторською професією. На думку Т. Шестакової [20, с. 65–66], професійно важливими якостями особистості вчителя фізичної культури є здатність до емпатії, до тривалої й продуктивної діяльності в умовах емоційного напруження, здатність до перевтілення, співтворчості й співпереживання, володіння мистецтвом самовираження, здатність до імпровізації, педагогічний артистизм. Тому застосування у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії таких методів, як театралізація та імпровізація сприяє розкриттю творчої індивідуальності, креативному мисленню студентів.

Отже, активне застосування інноваційних методів і прийомів навчання в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії впливає як на мотивування, так і на формування готовності майбутніх фахівців до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Третя педагогічна умова – *забезпечення майбутніх учителів фізичної культури і хореографії технологією планування безпечного фізичного навантаження за*

варіативними модулями з елементами хореографії – виражається в тому, що особливої актуальності в останні роки, коли в Україні трапляються випадки смертності під час уроків фізичної культури, набуває проблема необхідності обґрунтування фізичних навантажень для учнів закладів загальної середньої освіти. Тому процес фізичного виховання в цих закладах вимагає від майбутніх учителів фізичної культури і хореографії значного обсягу спеціальних знань, умінь і навичок для реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

У наукових публікаціях пропонується дозувати фізичне навантаження за фізіологічною кривою частоти серцевих скорочень, що змінюється в широкому діапазоні [12, с. 87–92; 15, с. 156–157; 19, с. 112–113]. Аналіз наукових публікацій ряду авторів, які досліджують питання впровадження елементів хореографії у процес фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти показує, що залишаються недостатньо вивченими питання побудови фізіологічної кривої зміни частоти серцевих скорочень, регулювання фізичних навантажень, добору безпечних вправ [2; 8; 11]. Тому з метою озброєння майбутніх учителів фізичної культури і хореографії необхідними знаннями, уміннями і навичками для здійснення організації учнів, добору навчального і музичного матеріалу, правильного дозування фізичного навантаження відповідно віковим особливостям учнів проведені дослідження пошуку шляхів оптимального безпечного фізичного навантаження у процесі реалізації варіативних модулів з елементами хореографії [4, с. 33–41].

Результати дослідження впроваджені в освітній процес Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. За результатами дослідження розроблені і включені до змісту циклу дисциплін професійної підготовки («Теорія і методика фізичного виховання», «Музично-ритмічне виховання», «Теорія і методика викладання аеробіки», «Основи хореографії», «Нові технології у фізичному вихованні») майбутніх учителів фізичної культури і хореографії окремі розділи і теми щодо планування безпечного фізичного навантаження за варіативними модулями з елементами хореографії. Озброєння цих фахівців необхідними знаннями, уміннями і навичками для організації фізичного виховання учнів, добору навчального і музичного матеріалу, правильного дозування фізичного навантаження відповідно віковим особливостям учнів є суттєвою допомогою у вирішенні конкретних педагогічних завдань у ході педагогічної практики студентів II–IV-х курсу.

Результати визначення оптимального варіанта планування безпечного фізичного навантаження за варіативними модулями з елементами хореографії презентовані в методичних рекомендаціях «Дозування фізичного навантаження в процесі реалізації варіативних модулів з елементами хореографії» [5].

Таким чином, обґрунтовані вище педагогічні умови передбачають таку організацію процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії, яка забезпечить ефективне формування їхньої готовності до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє нам стверджувати про необхідність визначення та обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. Ураховуючи результати аналізу наукових праць встановлено, що специфіка педагогічних умов визначається спеціально створеними, цілеспрямованими педагогічними обставинами, що містять систему педагогічних засобів і вдосконалюють процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії, спрямовують усі його компоненти (мету, завдання, принципи, методи, форми, зміст) на формування в них готовності до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Визначено, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде більш ефективною за таких педагогічних умов: мотивування майбутніх учителів фізичної культури щодо набуття хореографічних компетентностей у процесі навчальної діяльності; упровадження інноваційних методів і прийомів навчання, які безпосередньо впливають на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури і хореографії до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності; забезпечення майбутніх учителів фізичної культури і хореографії технологією планування безпечного фізичного навантаження за варіативними модулями з елементами хореографії у процесі професійної діяльності.

Уважаємо, що запровадження визначених педагогічних умов у процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури і хореографії забезпечить ефективне формування їхньої готовності до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бабанський Ю. Оптимізація педагогічного процесу / Ю. Бабанський. – Київ : Освіта, 1984.
2. Батищева М. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до проведення оздоровчої гімнастики та фітнесу з дівчатами-старшокласницями : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / М. Р. Батищева. – Луганськ, 2009.
3. Бермудес Д. В. Музична ритміка і хореографія. Практикум : навчально-методичний посібник [для студентів] / Д. В. Бермудес. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009.
4. Бермудес Д. В. Визначення оптимального фізичного навантаження в процесі фізичного виховання школярів з використанням засобів ритмічної гімнастики і аеробіки : матеріали XIV Міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених [«Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення»] / за ред. Д. В. Бермудес. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. – С. 33–41.
5. Бермудес Д. В. Дозування фізичного навантаження в процесі реалізації варіативних модулів з елементами хореографії : методичні рекомендації / Д. В. Бермудес. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014.
6. Бермудес Д. В. Визначення інтересу учнів загальноосвітніх навчальних закладів до уроків фізичної культури за варіативним модулем «Аеробіка» : тези II Міжнародної науково-практичної конференції [«Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій»] / за ред. Д. В. Бермудес. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – С. 44–47.
7. Бусел В. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2001.
8. Войнаровська Н. С. Розвиток рухової активності дівчат 5–9 класів засобами ритмічної гімнастики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Н. С. Войнаровська. – Луцьк, 2011.
9. Дем'янчук О. Н. Педагогічні основи формування художньо-естетичних інтересів школярів / О. Н. Дем'янчук. – Київ : ІЗМН, 1997.
10. Дуб В. Г. Навчально-професійна мотивація майбутніх педагогів як складова їх професійного становлення / В. Г. Дуб // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 415–423.
11. Зефирова Е. В. Оздоровительная аэробика : содержание и методика : учебное пособие / Е. В. Зефирова. – Санкт-Петербург : СПбГУИТМО, 2006.
12. Калиниченко І. О. Медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням дітей у загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / І. О. Калиниченко. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013.
13. Маркова А. К. Формирование мотивов учения / А. К. Маркова. – Москва : Просвещение, 1990.
14. Маслюк Р. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання / Р. Маслюк // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (2). – С. 68–76.
15. Сергієнко Л. П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання : навчальний посібник [для студентів вищих навч. закладів фізичного виховання і спорту] / Л. П. Сергієнко. – Харків : ОВС, 2007.
16. Семенова А. В. Словник-довідник з професійної педагогіки / А. В. Семенова. – Одеса : Пальміра, 2006.
17. Тараненко Ю. П. Підготовка майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо творчих здібностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ю. П. Тараненко. – Бердянськ, 2017.

18. Дятленко С. М. Фізична культура в школі : 5–11 класи : методичний посібник / С. М. Дятленко. – Київ : Літера ЛТД, 2011.
19. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навчальний посібник / О. М. Худолій. – Харків : ОВС, 2007.
20. Шестакова Т. А. Педагогический артистизм в структуре профессиональной личности подготовки специалиста физической культуры : материалы Всероссийской научно-практической конференции, [«Теоретическое и технологическое обеспечение образования по физической культуре и спорту в учебно-педагогическом комплексе»]. – Москва, 2003. – С. 65–66.

References

1. Babansky, Yu. (1984). *Optimization of the pedagogical process*. Kyiv: Osvita (in Ukr.)
2. Batischeva, M. R. (2009). *Preparation of future teachers of physical culture for conducting of health-improving gymnastics and fitness with girls-senior pupils* (PhD thesis). Luhansk (in Ukr.)
3. Bermudes, D. V. (2009). *Musical rhythm and choreography*. A manual for students. Sumy: Publishing House of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (in Ukr.)
4. Bermudes, D. V. (2014). *Determination of optimal physical activity in the process of physical education of schoolchildren using the means of rhythmic gymnastics and aerobics*. Modern problems of physical education and sports of various groups of the population: materials of the XIV International Science. conf. young scientists. (pp. 33-41). Sumy: Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (n Ukr.)
5. Bermudes, D. V. (2014). *Dosage of physical activity in the process of implementation of variant modules with elements of choreography: methodical recommendations*. Sumy: Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (in Ukr.)
6. Bermudes, D. V. (2017). *Determination of the interest of students of general educational institutions in physical education lessons under the variant module «Aerobics» (abstracts of the international scientific and practical conference)*. Socio-economic and humanitarian aspects of the world of innovative transformations: materials of the 2nd International Scientific and Practical Conference. (pp. 44-47). Sumy (in Ukr.)
7. Bousel, V. (2001). *Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language*. Kyiv: Irpin': Perun (in Ukr.)
8. Voynarovsky, N. S. (2011). *Development of motor activity of girls 5-9 classes by means of rhythmic gymnastics*. (PhDthesis). Lutsk (in Ukr.)
9. Demyanchuk, O. N. (1997). *Pedagogical bases of formation of artistic and aesthetic interests of schoolchildren*. Kyiv: IZMN (in Ukr.)
10. Dub, V. G. (2012). Educational and professional motivation of future teachers as a component of their professional formation. *Naukovyy visnyk L'viv's'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav (Lviv State University of Internal Affairs Bulletin)*, 2, 415–423 (in Ukr.)
11. Zephirova, E. V. (2006). *Healthy aerobics: content and methodology*: tutorial. Sankt-Peterburg: SPbGUITMO (in Russ.)
12. Kalinichenko, I. O. (2013). *Medical and pedagogical control over physical education of children in general educational institutions: teaching*. Manual. Sumy: Publishing House of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (in Ukr.)
13. Markova, A. K. (1990). *Formation of teaching motives*. Moscow: Prosveshchenye (in Russ.)
14. Maslyuk, R. (2013). Pedagogical conditions of professional training of future teachers of physical education. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytylya (Problems of preparing a modern teacher)*, 8 (2), 68–76 (in Ukr.)
15. Sergienko, L. P. (2007). *Practicum on the theory and methodology of physical education: a manual for students of higher education institutions of physical education and sports*. Kharkiv: EPS (in Ukr.)
16. Semenova, A. V. (2006). *Dictionary of reference on professional pedagogy*. Odessa: Palmyra (in Ukr.)
17. Taranenko, Yu. P. (2017). *Preparation of future teachers of choreography for the development of artistic creative abilities* (PhD thesis). Berdyansk (in Ukr.)
18. Dyatlenko, S. M. (2011). *Physical culture at school: 5 - 11 classes: methodical manual*. Kyiv: LetterLED (in Ukr.)
19. Khudolii, O. M. (2007). *General principles of the theory and methodology of physical education: a manual*. Kharkiv: EPS (in Ukr.)
20. Shestakova, T. A. (2003). *Pedagogical artistry in the structure of a professional person training specialist in physical culture*. Theoretical and technological support of education in physical culture and sports in the educational and pedagogical complex: materials of the All-Russia scientific and practical conference (in Ukr.)

Abstract. *BERMUDES Diana Valeryivna. Pedagogical conditions of formation of readiness of future physical education and choreography teachers for implementation of variant modules.*

Problem. *Considering that the main goal of higher education is the training of a qualified teacher at the corresponding level and profile, it is important to improve the pedagogical*

conditions in which the process of readiness formation of the future physical culture and choreography teachers to implement the variant modules in the process of professional activity will be more successful.

The purpose of the article is to determine and substantiate the pedagogical conditions for the formation of readiness of future physical culture and choreography teachers to implement the variant modules in the process of professional activity.

Being used research methods are analysis of scientific sources, generalization of the results of individual authors' studies.

Main results of the study. Taking into account the results of the analysis of scientific works, one can express the assumption that the formation of the readiness of future physical culture and choreography teachers to implement variant modules in the process of professional activity will be more effective under the following pedagogical conditions, namely: motivation of future physical culture and choreography teachers to obtain choreographic competencies in the process of educational activities; the introduction of innovative methods and methods of training that directly affect the formation of the readiness of future physical culture and choreography teachers to implement variant modules in the process of professional activity; providing of future physical culture and choreography teachers with the technology of planning of safe physical activity at the variant modules with elements of choreography in the process of professional activity.

Originality of the research results. For the first time, the pedagogical conditions of formation the readiness of future physical culture and choreography teachers for the implementation of variant modules in the process of professional activity were determined and substantiated.

Conclusions and specific proposals. The determined pedagogical conditions imply the organization of the process of professional training of future physical culture and choreography teachers, which will ensure the effective formation of their readiness to implement the variant modules in the process of professional activity.

Key words: professional activity; pedagogical conditions; future teachers; physical culture; choreography; variant modules; formation of readiness; readiness; innovative methods and forms.

Одержано редакцією 05.09.2017
Прийнято до публікації 19.09.2017

УДК 378.4.014/.018 (045)

ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки вищої школи і
освітнього менеджменту, Черкаський
національний університет імені Богдана
Хмельницького, Україна
e-mail: kiragnez@gmail.com

ВЗАЄМИНИ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ІСТОРІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ

Анотація. Наголошено, що університетська корпорація відрізняється особливими взаєминами між суб'єктами освітнього процесу. Показано, що деякі з них нині здаються досить звичними, хоча мають свою історію. Доведено, що на характер таких узаємин впливають суспільно-політичні умови і трансформація організаційних структур самого університету, а історичний екскурс до витоків становлення взаємин в університетській корпорації дозволяє пояснити характерні для неї явища.

Ключові слова: взаємини; ділові взаємини; особисті взаємини; викладач; студент; адміністрація; університетська громада; корпорація.